

Talousarvion laatimishjeet

TALOUSARVIO 2023

(Käännös)

JOHDANTO

Talousarvio on valtuuston ohjausinstrumentti tulevan vuoden toimintaa varten. Kaupunginvaltuusto vahvistaa toimintojen tavoitteet ja myöntää määrärahat tavoitteiden toteuttamiseen. Valtuusto ottaa kantaa tavoitteisiin ja toimintojen resursointiin vastuualue- ja toimintakatetasolla. Määrärahojen yksityiskohtainen käyttö vahvistetaan käyttösuunnitelmissa lautakunta- ja toimintatasolla.

Yksittäisten vastuualueiden tavoitteiden ja visioiden tulee olla linjassa kaupungin tavoitteiden, visioiden ja arvojen kanssa ja edistää niiden toteutumista. Kaupungin strategian tulee kuntalain mukaan ohjata talousarviotyötä sekä toiminnallisia tavoitteita, henkilöstön kehittämistä koskevia tavoitteita ja taloudellisia tavoitteita.

Toimintaympäristön analysointi

Vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla maan talouteen ovat vaikuttaneet sekä covid 19 -pandemia että Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Covid 19 -pandemia jatkuu edelleen ja uusia tautitapauksia ilmenee yhä, mutta viruksen leviämisen estämisestä ei ennakoida aiheutuvan taloudellisia vaikutuksia. Vaikutukset energian, raaka-aineiden ja ruoan hintoihin ovat olleet negatiivisia. Nopea hinnannousu on heikentänyt kotitalouksien ostovoimaa ja kulutusta ja investointeja siirretään myöhemmäksi. Venäjän käynnissä oleva hyökkäys Ukrainaan aiheuttaa epävarmuutta tulevaisuuden suhteen.

Myös yritykset ovat joutuneet etsimään vaihtoehtoisia, mutta samalla kalliimpia ratkaisuja esimerkiksi kuljetusyhteyksilleen Aasiaan, ja raaka-aineiden ja energian tarjonnan pieneneminen on nostanut niiden hintoja voimakkaasti. Samaan aikaan talouden nopea nousu covid-19 -epidemian aiheuttamasta kuopasta on lisännyt kustannuspaineita. Kustannusten nousu on kiihdyttänyt inflaation vauhtiin, jollaista ei ole nähty Yhdysvalloissa ja Euroopassa vuosikymmeniin. Hitaimman kasvun vaiheen arvioidaan yleisesti ajoittuvan kuluvan vuoden toiselle ja kolmannelle neljännekselle. Yritykset sopeutuvat uuteen tilanteeseen ja luottamus tulevaisuuteen palautuu vähitellen. Jos sota Ukrainassa ei laajene ja hintojen ja kustannusten nousukierre kyetään estämään, maailmantalouden tuotanto voi alkaa elpyä jo kuluvan vuoden lopulla. Inflaatio oli Suomessa 7,8 % kesäkuussa 2022.

Vaikka talous toipuu koronasta ja sodasta, talouden kasvunäkymä jää vaisuksi, julkinen talous alijäämäiseksi ja velka kasvaa. Suomen bruttokansantuotteen (BKT) arvioidaan kasvavan 1,4 % vuonna 2022. BKT:n kasvu hidastuu 1,1 %:iin vuonna 2023 ja jatkaa maltillista 1,3 %:n kasvua vuonna 2024. (Lähde: Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, kesä 2022).

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävät siirtyvät vuonna 2023 hyvinvointialueille ja niitä vastaavat määrärahat valtiolle. Uudistuksen seurauksena kuntien tulot ja menot lähes puolittuvat. Kun sosiaali- ja pelastuspalvelut siirtyvät hyvinvointialueille, kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla vähenevät. Samaan aikaan kuntien muuttoliikkeestä ja rakennuskannan iästä johtuvat investointipaineet säilyvät ennallaan.

	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
BKT, miljardia euroa	240	238	253	269	279	288
Vienti, % **	2,4	-5,8	4,6	2	3,2	3,2
Työllisyysaste, %	71,6	70,7	72,2	73,8	74	74,2
Työttömyysaste, %	6,7	7,7	7,7	6,7	6,5	6,4
Lyhyet korot (3 kk, Euribor), %	-0,4	-0,4	-0,5	-0,3	0,2	0,4
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 vuotta), %	0,1	-0,2	-0,1	1,2	1,6	1,8

Lähde: Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, kesä 2022

Väestönkehitys ja työllisyys

Kaupungin väestönkehitys on ollut usean vuoden ajan negatiivista. Negatiivinen kehitys on hieman vaimentunut ja asukasluku on keväällä 2022 kasvanut.

Väestönkehitys	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Ennuste						
	2023	2024	2025	2026	2030	2035	2040								
Yhteensä	15457	15398	15285	15217	15132	15105	15086	15001	14932	14725	14800	14679	14443	14162	13972
Väkiluvun muutos, %	-0,2	-0,4	-0,7	-0,4	-0,6	-0,2	-2,2	-0,6							
Alle 15-vuotiaiden osuus, %	16,2	16,1	16	15,7	16,5	15,1	14,9	14,6							
15-64 vuotiaiden osuus, %	59	58,2	57,5	57,1	55,7	56,8	56,3	56,0							
65 vuotta täyttäneiden osuus, %	24,8	25,6	26,5	27,2	27,7	28,1	28,8	29,4							

Lähde: Tilastokeskus/Väestöennuste

Kaupungin asukasluku on Tilastokeskuksen mukaan vuoden ensimmäisten kuuden kuukauden aikana ollut seuraava:

Väestömäärä	2021	2020
Tammikuu	15083	15079
Helmikuu	15085	15080
Maaliskuu	15080	15094
Huhtikuu	15086	15105
Toukokuu	15077	15134
Kesäkuu	15095	15144

Varsinais-Suomessa työttömien määrä on vähentynyt edellisvuodesta noin 14 %, eli hieman hitaammin kuin koko maassa (18 %). Alhaisin työttömyysaste oli muun muassa Turunmaalla (6,2 %). Lomautettujen määrä alueella on palautunut kevään aikana koronapandemiaa edeltäneelle tasolle. Sekä työttömien että lomautettujen osuuden ennakoitaan kasvavan alueella lähiaikoina johtuen muun muassa Venäjän hyökkäyksestä, joka vaikuttaa suoraan negatiivisesti alueen yrityksiin.

Vuoden ensimmäisten kuuden kuukauden aikana työttömyys on laskenut kaikissa ryhmissä sekä naisilla että miehillä, nuorilla ja yli 50-vuotiailla. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kuitenkin jatkanut kasvuaan Varsinais-Suomessa.

Taloudelliset edellytykset

Kuntatalouden kansallisia kehyksiä vuosille 2022–2026 on kuvattu valtiovarainministeriön kesäkuussa 2022 julkaisemassa kuntatalousohjelmassa.

Kuntien valtionavut vuonna 2023 ovat noin 3 miljardia euroa, josta peruspalvelujen valtionosuus on 2,7 miljardia euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet ovat noin 14,9 miljardia euroa koko kehyskauden aikana. Valtionapuihin sisältyvät myös kuntien verotulomenetysten korvaukset, jotka ovat vuonna 2023 noin 819 miljoonaa euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen toiminnan järjestämistä vastuu siirtyy hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen, jolloin sosiaali- ja terveystalouden vastuualueet sekä palo- ja pelastustoimen vastuualue lakkaavat kaupungissa.

Vuoden 2023 talousarviotyöhön on liittynyt paljon kysymysmerkkejä, ja sellaisista peruselementeistä, kuten millaiset kaupungin vuokratulot tulevat jatkossa olemaan sekä missä määrin uusi hyvinvointialue vaikuttaa kaikkiin tietoliikenneyhteyksiin, puuttuu edelleen tieto.

Vuoden 2023 talousarvion kehityksessä on otettu huomioon yhteensä 3,5 %:n korotus henkilöstökuluihin, ja maailmantilanteen ja vallitsevan kustannuskehityksen vuoksi ostopalvelujen ja tarvikkeiden kustannuksia on nostettu inflaatiosta johtuen 5–10 %.

Odotetut verotulot ja valtionosuudet

Yhteiskunnan muutokset ovat vaikuttaneet merkittävästi viime vuosien verotuloihin. Tuloverorekisterin uusi kansallinen sähköinen järjestelmä on aiheuttanut poikkeamia verotulojen maksamiseen kunnille, ja muutokset kiinteistöveron maksujärjestelmässä ovat niin ikään johtaneet siihen, että kaupungin verotulot ovat vaihdelleet.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta annetussa laissa on säännös (55 §) kunnallisveroprosenttien tasosta vuonna 2023. Tämä tarkoittaa sitä, että kun valtuusto marraskuussa 2021 vahvisti vuoden 2022 tuloveroprosentin, samalla vahvistettiin myös vuoden 2023 tuloveroprosentti. Valtuusto vahvisti marraskuussa 2021 vuoden 2022 tuloveroprosentiksi 20,5 %, joten vuoden 2023 tuloveroprosentti on 7,86 %, koska uudelle hyvinvointialueelle menee 12,64 prosenttiyksikköä.

Vuoden 2023 talousarvion kehityksessä verotulot on laskettu Kuntaliiton viimeisimmän, 20.4.2022 julkaistun ennusteen mukaisesti 14 932 henkilön asukasluvun perusteella. Paraisten kaupungin verotulojen ennustetaan vuonna 2023 olevan 41 230 000 euroa, mikä on 33 952 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2022 johtuen muutoksista, joita sosiaali- ja terveydenhuollon siirtyessä alueellisille hyvinvointialueille tapahtuu.

Ennustetuista verotuloista kunnallisveron osuus on 29 175 000 euroa, yhteisöveron osuus 2 408 000 euroa ja kiinteistöveron osuus 9 647 000 euroa vuonna 2023.

KUNNALLISVERON VEROPOHJA						
VEROVUOSI	2020	2021	2022**	2023**	2024**	2025**
VÄESTÖ, ikäryhmittäin 31.12.						
0–24-vuotiaat	2 999	2 941	2 872	2 840	2 782	2 728
<i>Muutos, %</i>	-0,8	-1,9	-2,3	-1,1	-2,1	-1,9
25–64-vuotiaat	7 858	7 814	7 735	7 658	7 599	7 544
<i>Muutos, %</i>	-0,7	-0,6	-1,0	-1,0	-0,8	-0,7
+65-vuotiaat	4 248	4 331	4 393	4 434	4 484	4 528
<i>Muutos, %</i>	1,2	2,0	1,4	0,9	1,1	1,0
Asukasluku vuoden lopussa	15 105	15 086	15 001	14 932	14 865	14 800
<i>Muutos, %</i>	-0,2	-0,1	-0,6	-0,5	-0,4	-0,4

YHTEENVETO					1 000 €
TILIVUOSI	2021	2022**	2023**	2024**	2025**
Verolaji					
Kunnallisvero	59 976	62 111	29 175	27 458	27 480
<i>Muutos, %</i>	4,4	3,6	-53,0	-5,9	0,1
Yhteisövero	3 735	3 431	2 408	2 180	2 274
<i>Muutos, %</i>	43,7	-8,2	-29,8	-9,5	4,3
Kiinteistövero	9 542	9 640	9 647	9 647	9 647
<i>Muutos, %</i>	10,0	1,0	0,1	0,0	0,0
VEROTULOT	73 253	75 182	41 230	39 285	39 401
<i>Muutos, %</i>	6,6	2,6	-45,2	-4,7	0,3

Kuntaliiton 2.8.2022 päivätyn ennusteen mukaan kaupunki saa vuonna 2023 valtionosuuksia 9 643 292 euroa, eli noin 26 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2022.

Investoinnit

Vuoden 2023 talousarvion saaminen tasapainoon vaatii investointien erittäin tarkkaa priorisointia. Investointia Koulukadun uuteen koulukampukseen tullaan edelleen priorisoimaan, jotta se saadaan saatettua valmiiksi. Koulukadulla tehtävän investoinnin lisäksi muille investoinneille jää hyvin vähän tilaa.

Kaupungin strategia

Vuoden 2023 talousarvio perustuu kaupungin voimassa olevaan strategiaan. Kaupunginvaltuusto hyväksyi strategian 25.4.2022 (§ 34).

Kaupungin strategia koostuu seuraavista neljästä teema-alueesta:

- Kestävää kehitystä
- Vahvempaa vetovoimaa
- Parempaa hyvinvointia
- Luodaan yhdessä

Liitteet

- Vuoden 2023 talousarvion prosessikaavio
- Vuoden 2023 talousarvion aikataulu
- Vuoden 2023 talousarvion kehys
- Investointeja koskeva ohje